

"*Flugten til Amerika*" er en artikel fra det netop udsendte Årsskrift 2011 fra Roskildeegnens Slægtsforskerforening, som redaktionen har fået tilladelse til at gengive. Den er velskrevet, morsom og meget oplysende med udspring på Stovgård i Tørring.

Flugten til Amerika

Af Torben Schæfer.

Som slægtsforsker kan man ikke undgå at skulle bruge adskillige timer på forgæves gennemgang af kirkebøger og folketællinger. Overskuddet til dette rutinearbejde får man af de succesoplevelser, som slægtsforskningen heldigvis også byder på. Succesoplevelser er f.eks., når man afslører en velbevaret familiehemmelighed, eller når man finder svaret på et spørgsmål, som man ikke havde troet, at det ville være muligt at få besvaret. Jeg oplevede begge dele, da jeg gik i gang med efterforskningen af min morfars forældre, og det vil jeg fortælle om her.

Min oldefar, Johannes Madsen (født 24. januar 1864 i Kollerup Sogn, Vejle Amt), og min oldemor Ane Kirstine Sørensen (født 12. april 1864 i Øster Nykirke Sogn, Vejle Amt), blev gift med hinanden den 8. november 1889 i Øster Nykirke Sogn. Jeg havde indsamlet oplysninger om dem fra ældre familiemedlemmer. Derfor regnede jeg ikke med at blive udsat for større overraskelser, da jeg gik i gang med at efterforske deres liv.

Ved folketællingen i 1890 fandt jeg mine oldeforældre i Ølholm i Langskov Sogn (Vejle Amt), hvor Johannes Madsen var indsidder og arbejdede ved landbruget. Til min overraskelse så jeg, at der boede en dreng på 2 år ved navn Hans Marinus Sørensen hos dem. Ham havde jeg ikke hørt om fra familien. Det krævede ikke megen hovedregning at finde ud af, at han måtte være født før, mine oldeforældre blev gift. Hans Marinus Sørensen var ifølge folketællingsskemaet født i Øster Nykirke Sogn, Vejle Amt.

Jeg gik derfor på jagt i Øster Nykirke Sogns kirkebog. Her fandt jeg Hans Marinus Sørensen, der var født den 20. juni 1887 og døbt den 24. juli 1887. Ane Kirstine Sørensen havde som ugift i en alder af 23 år fået et barn. Den udlagte barnefader var ifølge kirkebogen en "Henrik Jensen i Amerika". Selv om det på forhånd lignede en håbløs opgave, besluttede jeg mig for at prøve at opspore den slyngel, der var stukket af til Amerika efter at have gjort min oldemor gravid.

Det fremgik af kirkebogen, at Ane Kirstine Sørensen på timånedersdagen før nedkomsten, dvs. i 1886, opholdt sig på Stovgård i Tørring sogn. Stovgård var en mindre herregård med et stort antal tjenestepiger og tjenestekarle. Ane Kirstine har formentlig været tjenestepige på Stovgård. Det var derfor nærliggende at lede efter en Henrik Jensen i Tørring og de omkringliggende sogne ved den nærmest foregående folketælling, der desværre var foretaget hele seks år tidligere i 1880. En søgning i Dansk Demografisk Database (www.ddd.dda.dk) resulterede i to mulige emner, en 22-årig, ugift Henrik Jensen, der boede i Grætrup i Nørre Snede Sogn ca. 10 Km. fra Tørring, og en 13-årig dreng ved navn Johan Henrik Jensen, der boede hos sine forældre i Tørring. Ingen af de to lignede et indlysende bud på den eftersøgte barnefader.

Derefter fortsatte jeg eftersøgningen i Den Danske Udvandrerdatabase (www.emiarch.dk), der har registreret alle ca. 394.000 danskere, der i perioden 1869-1908 er rejst til Amerika, dog kun hvis de har købt billetten i Danmark. Den Henrik Jensen, der var far til min oldemors barn, måtte formodes at være udvandret i perioden fra ca. 9 måneder inden fødslen og indtil barnedåben. I udvandrerdata-basen fandt jeg to med navnet Henrik Jensen, der var udvandret i denne periode. Den ene var en 18-årig kommis med sidste opholdssted i Lyngby og den anden en 20-årig arbejdsmand med sidste opholdssted i Sverige. Da Ane Kirstine Sørensen måtte antages at have været i nærheden af Henrik Jensen for at blive gravid med ham, var det heller ikke oplagt at mistænke en af disse to for at være barnefaderen.

Henrik Jensen var næppe rejst til Amerika i robåd, så hans udrejse burde kunne findes registreret et sted. Yderligere læsning om udvandring gav mig den viden, at mange jyder udvandrede til Amerika via Hamburg, og at de derfor ikke er registreret i Den Danske Udvandrerdatabase. På den tyske hjemmeside, ancestry.de, fandt jeg en database med passagerlister fra udvandrerskibe afsejlet fra Hamburg i perioden 1850-1934.

Søgningen i denne database gav et overbevisende resultat. En landmand "Joh. Jensen" på 20 år fra "Stovgaard, Dänemark" var den 5. december 1886 afrejst fra Hamburg med dampskibet "Moravia" med kurs mod New York. Kunne det mon være den Johan Henrik Jensen, jeg havde fundet i Tørring Sogn ved folketællingen i 1880?

Jeg fandt via kirkebogen frem til, at Johan Henrik Jensen fra Tørring var født den 9. september 1866 i Øster Nykirke Sogn, så alderen på passagerlisten passede perfekt på ham. Afrejsedatoen passede også med, at han kunne have gjort Ane Kirstine Sørensen gravid inden afrejsen. Jeg anede et trekantsdrama, da jeg på passagerlisten så, at Joh. Jensen var udvandret sammen med en 21-årig Anna Christiansen fra "Stovgaard, Dänemark".

Hvad der præcis er foregået på Stovgård, finder jeg næppe nogensinde ud af. En sandsynlig version af historien er, at Johan Henrik Jensen har været tjenestekarl på Stovgård samtidig med, at Ane Kirstine Sørensen og Anna Christiansen har været tjenestepiger samme sted. Han har gjort den ene gravid og stukket af til Amerika med den anden. Ane Kirstine har kun været 2½ måned henne i graviditeten, da Johan Henrik og Anna rejste fra Stovgård, så det er ikke sikkert, at Johan Henrik har vidst, at Ane Kirstine var gravid.

En søgning i databasen FamilySearch bekræftede min formodning om, at det var ovennævnte Johan Henrik Jensen, der var udvandret, idet en Johan Henrik Jensen med samme fødselsdato og fødesogn var død den 1. juli 1930 i Minnesota i USA. Endvidere var han ifølge FamilySearch blevet gift med en Anna Kristensen i 1888, så "Christiansen" på passagerlisten er formentlig en skrivefejl.

Den undvegne barnefader fotograferet i Amerika med kone og søn.

Johan Henrik er blevet udpeget som skurken i denne historie. Som slægtsforsker skal man som bekendt være forsigtig, når man drager konklusioner. Derfor vil jeg ikke udelukke, at der kan være en helt anden version af historien. Det kan jo tænkes, at min oldemor af en eller anden grund har ønsket at dække over den rigtige barnefader. I så fald har det været en bekvem løsning at udpege en falsk barnefader, der befandt sig i Amerika. Jeg vil dog helst tro, at min oldemor var en ærlig ung pige, der ikke kunne drømme om bevidst at lyve om barnefaderen over for præsten, så derfor skynder jeg mig videre med den oprindelige version af historien.

En søgning på Anna Kristensen i FamilySearch gav den oplysning, at hun var født i Kollerup Sogn (Vejle Amt) den 29. oktober 1864. Dette fik jeg bekræftet ved opslag i kirkebogen for Kollerup Sogn, hvor hun dog kaldes "Ane Kristensen". Der dukkede et nyt mysterium op, for FamilySearch oplyste endvidere, at hun var død den 1. juli 1930 i Minnesota, dvs. samme dato og sted som Johan Henrik Jensen.

Hvordan gik det så Johan Henrik og Ane i Amerika? Det gav en søgning i den amerikanske database, ancestry.com, en del viden om. Når man bor i Amerika, kan man ikke hedde Johan Henrik og Ane, så de amerikaniserede deres fornavne og kaldte sig John Henry og Anna. Ved

hjælp af databasen fandt jeg dem ved folketællingerne i 1900, 1910 og 1920, hvor de boede i Iowa. De fik i alt otte børn.

I ancestry.com kunne jeg se, at der desuden fandtes noget privat materiale om John Henry Jensen. Dette materiale var ikke umiddelbart tilgængeligt, men man skulle spørge indehaveren af materialet om tilladelse til at se det. Det gjorde jeg så, og derved kom jeg i kontakt med en yngre, amerikansk kvinde med det danskklingende navn Carla Christensen. Hun viste sig at være direkte efterkommer af Annas bror, der også var udvandret til Amerika. Carla Christensen gav mig adgang til tre fotos af John Henry Jensen og hans familie og til tre kopier af avisartikler. Til gengæld fandt jeg nogle oplysninger til hende i danske kirkebøger om hendes danske forfædre, så vi fik begge glæde af kontakten.

Den ene avisartikel var en nekrolog over Mr. og Mrs. Jensen. Det fremgik af denne, at de ankom til Amerika fra Danmark i 1886, hvilket fjernede min sidste rest af tvivl om, hvorvidt det var dem, jeg havde fundet på passagerlisten fra Hamburg. John Henry Jensen var farmer i Amerika, og i 1920 flyttede familien fra Iowa til

Minnesota. Den anden avisartikel gav svaret på, hvorfor deres dødsdato var den samme. De døde begge ved en trafikulykke den 1. juli 1930 i Canby, Yellow Medicine, Minnesota. Jeg har aldrig tidligere set en trafikulykke beskrevet så detaljeret som i den amerikanske avisartikel, så færdselsuheld må have været en sjælden begivenhed dengang. Den korte version er, at John Henry og Anna i deres bil (af hensyn til bilentusiaster kan jeg oplyse, at det var en Pontiac) kørte fra en sidevej direkte ind i en bus på Highway 48. De døde begge af deres kvæstelser kort tid efter, at de var bragt til hospitalet. Han blev 63 og hun 65 år. En tredje avisartikel fortalte om deres begravelse. Der deltog ca. 300 mennesker, og en stor del af dem måtte stå uden for kirken pga. pladsmangel. Johan Henrik Jensen fra Tørring, der har fået en plads i min slægtshistorie, fordi han bragte min oldemor i ulykke, endte altså med at bringe både sig selv og konen i ulykke.

Nu ikke mere om flugten til Amerika, men tilbage til oldemors jyske hverdag. Mine oldeforældres første fælles barn, min morfar, Mads Kristian Madsen, blev født 19. januar 1891 i Langskov Sogn (Vejle Amt). Familien flyttede til Vejle i 1891 eller 1892. Den 14. april 1892 døde historiens egentlige hovedperson, Hans Marinus Sørensen, af meningitis 4 år gammel. Hans tidlige død forklarer, hvorfor det i så mange år har været muligt at hemmeligholde hans eksistens for de yngre generationer af familien.

Et stykke tid efter, at Carla Christensen fra Amerika og jeg havde udvekslet informationer, fik jeg en mail fra hende, hvor hun bad mig om at skrive historien om Johan Henrik Jensen, så den kunne indgå i hendes slægtsbog. Jeg måtte svare hende, at mine engelskkundskaber ikke var tilstrækkeligt gode til, at jeg kunne påtage mig at skrive en slægtshistorie på engelsk. Hun blev muligvis fornærmet over min afvisning, for jeg har ikke hørt fra hende siden. Det har lettet en smule på min halvdårlige samvittighed, at jeg hermed har fået skrevet historien på dansk.